

7. Он-лайн платформа Prozorro – електронна система закупівель. URL: <https://prozorro.gov.ua/ProzorroMarket>, дата звернення 04.02.2024.

8. Кулик Л. Особливості здійснення закупівель під час дії воєнного стану. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/yak-provoditi-zakupivliv-vidpovidno-do-novoji-postanovi>, дата звернення 04.02.2024.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-24>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Соха С. С.

*аспірант кафедри цивільного, адміністративного
та фінансового права*

*Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Останніми роками роль громадянського суспільства в місцевому врядуванні стала популярною темою багатьох наукових дискусій. В останні десятиліття перехід від традиційного державного управління до нового державного управління та, зрештою, нових моделей державного управління підкреслило відродження громадянського суспільства в усьому світі. Проте питання, яке поки що залишається без однозначної відповіді, хто має ініціювати партнерство: громадянське суспільство чи уряд?

Деякі теоретики стверджують, що уряд міг би відігравати активну роль у заохоченні участі громадян у прийнятті рішень [1; 4; 5] Навіть Дж. Денхардт і Р. Денхардт вказують на «важливу роль уряду в заохоченні розвитку громади та громадянського суспільства». Однак конкретної моделі партнерства влади та громадянського суспільства автори не наводять.

Патнем стверджує, що демократична традиція залежить від існування громадсько активних громадян, активних в урядових структурах. Відсутність участі громадян у сучасному управлінні зменшує здатність місцевої демократії бути представницькою та чуйною. Водночас Дж. Денхардт і Р. Денхардт наголошують, що «громадяни робили б те, що вони повинні робити в демократії – вони б керували урядом» [1].

Разом із політичними та соціальними змінами розглянемо литовське суспільство, яке повертає ідеї демократії та громадянського суспільства. Однак йдеться не лише про їхнє «повернення», а й про «впровадження», оскільки певною мірою громадянські концепції є новими в соціальному житті та соціальному дискурсі та менталітеті Литви, а також інших посткомуністичних країн.

Концепція громадянського суспільства часто обговорюється, однак, вона досить розмита, оскільки вона завжди визначається певними критеріями та історичним контекстом. Громадянське суспільство в його історичному контексті завжди було чимось, що «лежить поза ринком і державою» або протистоїть державі, однак, в той же час воно невіддільне від доброго управління [7].

Із переходом від нормативної моделі державного управління, «вкоріненої в ідеї раціонального вибору», до нового державного управління громадяни набувають відповідної ролі в системі державного управління. Зіммер стверджує, що питання партнерства між громадянським суспільством і урядом «набуло обертів, особливо у світлі зростаючої важливості урядових заходів». У цьому контексті вона вказує на важливість переходу від «уряду» до «управління», оскільки це дає імпульс для обговорення різних моделей партнерства. Єдиної думки щодо моделей партнерства організацій громадянського суспільства та місцевого самоврядування немає [7].

Різні соціальні науки – політика, економіка, соціологія чи адміністративні науки – наголошують на різних вимірах партнерства: «Для економістів і науковців адміністративних наук теми результативності та ефективності знаходяться в центрі інтересу.

Отже, економісти та політичні радники гостро шукають засоби максимізації виробництва. Навпаки, головний інтерес політологів пов'язаний з питаннями та темами про те, як встановити, поглибити, покращити та стабілізувати демократію, а точніше – демократичне управління через партнерські домовленості, включаючи громадянське суспільство та організації третього сектору. Тут теми легітимності та демократичної підзвітності є центрами аналізу.

Економісти та науковці з державного управління зацікавлені в партнерських угодах за участю ОТС [TSO – Організації третього сектору], які підкреслюють вихідний вимір управління, тоді як основний інтерес політологів зосереджується в основному на вхідній стороні управління» [6].

Тим не менш, можна виділити деякі моделі для аналізу розвитку партнерства між організаціями громадянського суспільства та місцевою владою.

Найвідомішими в контексті державного управління є модель «Чотири С» Наджама та типологія механізмів державного управління

третього сектора Янга.[7]. Ця модель включає дві точки зору: позицію уряду щодо організацій третього сектору та позицію організацій третього сектору щодо уряду. На основі цих двох точок зору Наджам представляє типологію партнерства. У типології Наджам наголошує на певних цілях (цілі) і певних засобах (стратегіях), оскільки кожна організація – урядова чи неурядова – прагне досягнення певних цілей, використовуючи певні стратегії. Організації «плавають у руслі політики, вони стикаються одна з одною в одній із чотирьох можливих комбінацій» [3, с. 375].

Для аналізу правового регулювання впливу громадянського суспільства на місцеве самоврядування з урахуванням досвіду Литви, звернемо увагу на дані дослідження проекту «Місцева демократія 2009», проведеного кафедрою державного управління Університету Миколаша Ромеріса. і Департаменту державного управління та муніципального навчального центру Каунаського технологічного університету. Громадянське суспільство було тісно пов'язане з розвитком демократії, як каже Стівен Елстаб, «як ззовні, всередині політичної системи в цілому, так і внутрішньо, в межах самих асоціацій» [2, с. 105].

Участь громадянського суспільства в управлінні відіграє важливу роль у різних сферах державної політики та зміцнює демократичні традиції. Участь залежить не лише від активних громадян, а й від ініціативи влади.

Одним із способів активної участі в місцевому управлінні є участь у міській раді. Найпопулярнішим способом заохочення громадян до участі в місцевому врядуванні була доставка агітаційних матеріалів безпосередньо до місць проживання, однак місцева влада рідко аналізує ситуацію, чому і які групи громадян бездіяльні.

Члени суспільства найбільш критично ставляться до ініціативи муніципалітету як щодо аналізу неактивних груп громадян у муніципалітеті, так і доставки агітаційних матеріалів до громадян. Більш позитивно сприймають ситуацію політики та місцева влада. Уряд міг би відігравати активну роль у заохоченні участі громадян у місцевому врядуванні, але зацікавленість і мотивація самих громадян є ключовим фактором у цьому процесі. Згідно з емпіричними даними, 64,7% членів суспільства вважають, що рівень участі громадян у місцевих громадських справах є досить низьким, тоді як більшість місцевих адміністрацій заявляють, що участь громадянського суспільства є досить нормальною або навіть високою (28% місцевих адміністраторів кажуть, що рівень участі громадян у місцевих справах високий). Ця тенденція вказує на те, що самі члени суспільства найбільш критично ставляться до рівня участі, тоді як адміністрація ставиться до цього найбільш прихильно [8, с. 201].

Як показують якісні дані, як місцева адміністрація, так і активісти суспільства визнають важливість участі громадянського суспільства в управлінні. Глава департаменту муніципалітету каже, що важливо залучати громаду та інші добровільні організації у прийнятті місцевих рішень. Він стверджує, що успіх партнерства залежить від менталітету громади, громадянського ставлення та ініціативи. Члени суспільства також поділяють ту саму думку, сказавши, що участь громадян у місцевому управлінні є дуже важливою для самих громадян, оскільки їх зацікавлений – бути залученим, впливати на рішення та створювати реальну демократію. Партнерство є успішним на випадок, якщо обидві сторони зацікавлені в ньому. Ніхто не може створити партнерство, якщо одна сторона не виявляє інтересу. Звичайно, для розвитку справжнього партнерства потрібно десятиліття, і держава також повинна провести ініціативу. Тим не менш, члени суспільства скептично ставляться до зусиль місцевої адміністрації, щоб ініціювати партнерство між органами місцевого самоврядування та суспільства. Муніципалітет ніколи не стукає у двері з проханням про партнерство. Членам громад потрібно розуміти, що вони повинні ініціювати партнерство, і лише тоді приходить муніципалітет.

Тому, співпраця суспільства з місцевою владою є досить фрагментарною, як правило, є окремими проєктами, але явної стратегії для розвитку партнерства ще немає.

Отже, дискусія про те, хто має відігравати активну роль у партнерстві між організаціями громадянського суспільства та місцевою владою, залишається відкритою. Проте, підсумовуючи запропоновані моделі партнерства, можна помітити, що вони здебільшого орієнтовані або на ініціативу громадянського суспільства, або на взаємодію громадянського суспільства та влади. З іншого боку, емпіричні дані дозволяють припустити, що місцева влада визнає переваги партнерства і в більшості випадків готова до співпраці.

Емпіричні дані вказують на те, що урядова ініціатива досить фрагментарна. Місцева влада приділяє мало уваги аналізу існуючої ситуації, що могло б дати змогу запобігти таким же помилкам у майбутньому. Частіше вони прагнуть до короткотермінових дій, наприклад доставки агітаційних матеріалів громадянам додому.

Тим часом члени суспільства найбільш критично оцінюють рівень участі; однак вони також не дають чітких порад щодо рішень.

Можна припустити, що роль суспільства у місцевому врядуванні досить актуальна як в теорії, так і в практиці Литви. Способи та моделі партнерства здебільшого базуються на взаємодоповнюваності, тобто, обидві сторони мають схожі цілі (партнерство), але віддають перевагу різним шляхам і стратегіям їх досягнення.

Література:

1. Denhardt, J. V., Denhardt, R. B. The New Public Service. Serving, not Steering. London: M. E. Sharpe, 2003.
2. Elstub, S. Participation. In: R. Taylor (ed.). Third Sector Research. New York: Springer, 2010, 105-119.
3. Najam, A. The Four-C's of Third Sector–Government Relations: Cooperation, Confrontation, Complementarity, and Co-optation. Nonprofit management & Leadership, 2000, Vol. 10, No 4, p. 375-396.
4. Nalbandian, J. (1999): Facilitating Community, Enabling Democracy: New Roles of Local Government Managers. Public Administration Review, 1999, Vol. 59, No 3, 187-198.
5. Pateman, C. Participation and Democratic Theory. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1970
6. Putnam, R. Bowling Alone. New York: Simon and Schuster, 2000.
7. Salamon, L. M. Anheier, H.K. Defining the nonprofit sector. A cross-national analysis. Glasgow: Bell & Bain Ltd., 1997.
8. Zimmer, A. Third Sector – Government Partnerships in Taylor, R. (ed.) Third Sector research. New York: Springer, 2010, 201-217.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-25>

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Спасенко К. О.

*кандидат юридичних наук,
докторант Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

На сьогодні питання реформування житлово-комунального господарства, а саме механізму державного регулювання у цій сфері, є вкрай актуальним з огляду на реалії введення правового режиму воєнного стану.

Варто наголосити, що від ефективного державного регулювання залежить виконання законодавчо встановлених завдань у цій сфері – забезпечення раціонального використання наявних ресурсів та сталого розвитку населених пунктів; створення та підтримання конкурентного середовища при виробленні та наданні житлово-комунальних послуг,